

Proclamació de la República a l'Ajuntament el 14 d'abril de 1931. Fons Ragon. Arxiu Històric de Terrassa

Unes eleccions plebiscitàries

Com a totes les grans ciutats de Catalunya i Espanya, la República va arribar a Terrassa des de baix, fruit d'unes eleccions municipals de caràcter plebiscitari que atorgaren la victòria a les candidatures republicanes, en el cas de la nostra ciutat agrupades dins el Bloc Catalanista Republicà. La conformació de la candidatura republicana que portaria el canvi de règim havia començat pocs mesos abans. El moviment republicà havia estat prohibit i reprimat durant la Dictadura de Primo de Rivera, però durant la Dictablanda (1930) es pogueren organitzar de nou. A Terrassa, la família republicana estava representada per tres entitats: la Fraternitat Republicana, el Centre Republicà Obrer, sorgits al si de la Casa del Poble del Carrer Cremat, i el Centre Catalanista Republicà, escissió de l'Associació Catalanista adherida a Acció Catalana Republicana. El març de 1931, la Fraternitat Republicana s'adherí al procés constituent d'ERC i tingué com a principal portaveu L'Acció. Pocs dies abans de les eleccions i després de moltes discussions, les tres famílies republicanes acorden presentar-se en una sola coalició amb el nom de Bloc Catalanista Republicà. Les figures més repre-

sentatives de la coalició foren Avel·lí Estrenjer (CCR-ACR), Ramon Camps (CRO) i Samuel Morera (FR-ERC), tots tres futurs alcaldes. A l'esquerra de la coalició republicana, els comunistes del Bloc Obrer i Camperol (BOC) crearen també la seva pròpia candidatura. El BOC local estava format per intel·lectuals i obrers de classe mitjana, entre els quals trobem Pere Vigués i Juli Figueres. Paral·lelament, a la dreta dels republicans hi trobem els homes vinculats a la Unió Monàrquica Nacional, a la Peña Ibérica, a la Unió Patriòtica o al Sometent, com Josep Badrinas, Josep Clapés, Rossend Font o Amadeu Torrens. Tots ells es presentaren a les eleccions municipals a l'entorn de la Coalició Monàrquica. El seu òrgan seria el ja existent Crònica Social, des del qual llançarien atacs contra la coalició republicana i practicarien un discurs de la por vinculant la república amb el caos i el desordre absolut. Situats també a la dreta, però amb una posició més moderada, trobem l'Associació Catalanista, una formació independent terrassenca propera a la Lliga Regionalista, tot i que d'un tarannà més progressista que el partit de Cambó. Comptava

amb homes d'important trajectòria política com Pere Salom, Josep Puigbò o Josep Gibert. Abans de les eleccions de 1931 intentaran en tot moment una coalició amb els republicans, que no arribaran a enlloc per dissensions d'aquests. El seu òrgan local era El Dia que durant la campanya electoral dedicarà les seves pàgines a defensar la continuïtat de l'acció que estaven portant a terme al consistori municipal i a atacar la dreta monàrquica. Després d'una llarga campanya de picabaralles i retrets mutus, arribaren les eleccions municipals i els resultats foren contundents: 3.680 vots pels republicans, 1.980 pels monàrquics i 1.587 pels catalanistes. Amb aquests vots, la llei electoral del moment atorgarà 21 regidors republicans, 9 monàrquics i 1 catalanista. Els comunistes del BOC obtingueren poc més de dos-cents vots i cap regidor.

El poble surt al carrer

Els diaris del dia següent, 13 d'abril, ja portaven la notícia del triomf republicà a Terrassa i a tot Espanya, però la gran eufòria arribà al dia següent. La notícia de la proclamació de la República Catalana a Barcelona arribà a Terrassa al migdia del 14 d'abril. Ràpidament, els regidors i dirigents republicans electes es van reunir a la Casa del Poble del carrer Cremat per prendre el timó i conduir Terrassa cap a la República. Amb el carrer Cremat i el Raval plens, els regidors van dirigir-se a l'Ajuntament i van hissar les banderes tricolor i catalana. Mentrestant, un grup de joves va entrar a l'Ajuntament i es va emportar els retrats d'Alfons XIII per cremar-los al Raval de Montserrat. Al voltant de la foguera tot eren crits de "Visca la República!" i "Mori el rei!". Els obrers van abandonar les fàbriques i tallers, les campanes repicaven en senyal de joia i diversos edificis de la ciutat

La Casa del Poble al carrer Cremat

BLOC CATALANISTA REPUBLICÀ	EDIFICIÓ MONÀRQUICA	ASSOCIACIÓ CATALANISTA
Josep Carré Esteva - PR (SR)	Hilari Toró Toró	Antoni Ripoll Puig
Fernand Desvallès Prat - PR (SR)	Pere Brugué Nicolau	
Antoni Sureda Ferrer - CR (AC)	Pere Vassallà Font	
Jaume Figueras Soler - PR (SR)	Alfons Armandig Jover	
Albert Cases Llach - CR (AC)	Josep Barrocas Llach	
Fernand Cases Balleu - PR (SR)	Pere Gual Sureda	
Josep Esteva Balleu - CR (AC)	Antoni Sureda Arasa	
Josep Malafra Jover - CR (AC)	Antoni Sureda Vergés	
Pere Toró Cases - CR	Antoni Sureda Vergés	
Sureda Ferrer Soler - PR (SR)		
Hilari Toró Toró - CR		
Josep Figueras Soler - PR (SR)		
Fernand Sureda Arasa - CR (AC)		
Antoni Sureda Arasa - PR (SR)		
Fernand Sureda Arasa - CR (AC)		
Enric Toró Prat - CR		
Pere Toró Prat - CR (AC)		
Antoni Sureda Vergés - CR		
Antoni Sureda Vergés - PR (SR)		

Regidors electes el 12 d'abril de 1931

A dalt, la premsa local ja anunciava, el 13 d'abril de 1931, el triomf dels republicans a tot Espanya. A l'esquerra, la llista dels regidors electes el 12 d'abril.

lluïen la bandera republicana – fins hi tot al Gran Casino!- mentre que les banderes monàrquiques eren cremades amb els retrats del Rei.

Durant tota la tarda, els carrers van estar plens de gent i l'ambient fou festiu i d'alegria. La Banda Municipal interpretava la Marsellesa i la Santa Espina, que es van convertir en himnes de llibertat, mentre acompanyava la manifestació amb banderes i pancartes que demanaven l'amnistia i el desarmament del sometent. Els regidors Samuel Morera, Josep Camí i el futur alcalde Avel·lí Estrenjer van fer un discurs des del balcó de l'Ajuntament elogiant la República. La manifestació es dirigí a la presó del Passeig i alliberaren, amb poca resistència del carceller, els set presos que es trobaven allà. Ja al vespre, cap a les 9, la via pública es trobava animada com mai s'havia vist. S'ompliren els casinos i cafès i tothom parlava del moment històric que estaven vivint. A la Casa del Poble tingué lloc un ball públic per celebrar l'esdeveniment; el saló de festes, el cafè i el pati es trobaven plens de gom

a gom, i l'orquestra interpretava diverses vegades "La Marsellesa" en mig d'aplaudiments i gran entusiasme. Mentrestant, els regidors electes es reuniren amb els regidors de totes les entitats de la ciutat, jurant aquestes fidelitat i cooperació amb el nou règim.

Al dia següent, al camp de futbol del Terrassa, uns deu mil ciutadans es van reunir per celebrar una assemblea magna, en la qual es va decidir demanar al nou Govern l'amnistia, la separació entre Estat i Església i un seguit de drets i llibertats, com el sufragi universal. Finalment, el dia 16 d'abril, es constituí oficialment el nou Ajuntament sota la presidència d'Avel·lí Estrenjer com a primer alcalde republicà. Terrassa començava a la democràcia i la llibertat, que malauradament, foren estroncats per aquells que mai acceptaren la victòria del 14 d'abril de 1931.

FONTS

MARCET, Xavier. Història de Terrassa. República i Guerra Civil

RAGON, Baltasar. Historial de l'any 1931 El Dia 12, 13, 14 i 15 d'abril de 1931

Article original Bernat Pizà 14.4.2021

Actes commemoratius del 90è aniversari en col·laboració amb l'Associació Terrassa per a la Tercera República. 14 d'abril de 2021.

L'acte institucional del 90è aniversari va tenir lloc a l'Arxiu Històric, organitzat conjuntament amb el Centre d'Estudis Històrics de Terrassa (CEHT), amb la participació del seu president Marcel Taló que acompanyava a l'alcalde de la ciutat, Jordi Ballart, i a la regidora de Memòria Històrica, Ona Martínez. L'acte va comptar amb les exposicions, en forma de diàleg, de les historiadores Mariona Viguès i Teresa Rodríguez sota el títol: Ciutadanes Republicanes, una reflexió entron a l'educació i a l'accès de les dones a la vida pública durant la República. El seu llegat, avui. Aquest acte es va adherir a la commemoració promoguda per la Generalitat de Catalunya, a través del Memorial Democràtic

El 14 d'abril de 1931, els regidors republicans electes es van reunir a la Casa del Poble en arribar la notícia que Francesc Macià havia proclamat la República Catalana a Barcelona. D'aquí es dirigiren a l'Ajuntament, on es va fer la

PROCLAMACIÓ DE LA REPÚBLICA

a Terrassa, davant de la multitud que omplia el Raval i els carrers adjacents, i enmig d'un ambient de gran celebració. Les eleccions municipals havien tingut lloc el dia 12 i de les urnes va sorgir una clara majoria republicana. El nou consistori es constituí el dia 16 d'abril.

El Catorze d'Abril va ser festejat a la nostra ciutat com a Dia de la República fins al 1938. Amb el retorn de la democràcia municipal, el 1985 donà nom a un carrer al barri de Ca n'Aurell.